

Broj/Број: 01/8-50-1-15-15/05
Sarajevo/Сарајево: 2.3.2006.godine

Z A P I S N I K

17. sjednice Komisije za ostvarivanje ravnopravnosti spolova u BiH (u daljnjem tekstu: Komisija), održane 28.2.2006. godine, s početkom u 11,00 sati.

Sjednici Komisije prisustvovali su:

- Jozo Križanović, predsjedatelj Komisije,
- Ljiljana Milićević, prva zamjenica predsjedatelja Komisije,
- Nadžida Mlaćo, druga zamjenica predsjedatelja Komisije,
- Mubera Ušanović, član Komisije,
- Mirsad Sipović, član Komisije i
- Vlatka Komšić, članica Komisije;

Odsustvovali su: Azra Hadžiahmetović, Nijaz Duraković i Jelina Đurković, članovi Komisije.

Od gostiju sjednici su prisustvovali: Samra Filipović-Hadžiabdić, ravnateljica Agencije za ravnopravnost spolova BiH; Besima Borić, koordinatorica Gender Task Force Ureda u BiH; Melisa Berberović predstavnica Udruženja «Žene Ženama»; dr. Nada Ler Sofranić, predstavnica Centra «Žena i društvo»; Lana Jajčević, predstavnica Udruženja «Udružene žene Banja Luka»; Anđelka Dobrilović iz Istraživačkog centra Parlamentarne skupštine BiH i Muhameda Abaz, pripravnica-volonter u Parlamentarnoj skupštini BiH.

Za sjednicu je usvojen slijedeći:

Dnevni red:

1. Usvajanje zapisnika 16. sjednice Komisije,
2. Razmatranje amandmana na Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Izbornog zakona BiH,
3. Informiranje o održavanju Drugog Regionalnog sastanka za Regionalnu radionicu ne temu «Cjeloživotno učenje» održanog u Sarajevu,
4. Pripreme za obilježavanje 8. ožujka Dana žena,
5. Tekuća pitanja

Ad. – 1. Usvajanje zapisnika 16. sjednice Komisije

Nakon pozdravnih riječi i otvaranja sjednice Komisije, predsjedatelj Komisije Jozo Križanović je predložio raspravu i izjašnjenje o zapisniku Komisije 16. sjednice.

Kako nije bilo diskusije o ovoj točki dnevnog reda, predsjedatelj Komisije predložio je usvajanje zapisnika, pa je Komisija jednoglasno usvojila zapisnik 16. sjednice Komisije.

Ad – 2. Razmatranje amandmana na Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Izbornog zakona BiH

U uvodu za ovu tačku dnevnog reda predsjedatelj Komisije je konstatirao da su podnositelji amandmana na Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Izbornog zakona BiH (u daljnjem tekstu: Prijedlog Izbornog zakona BiH) sljedeći:

- Agencija za ravnopravnost spolova BiH,
- Centar “Žena i društvo”,
- “Udružene žene Banja Luka”,
- Udruženje za pomoć djeci i ženama žrtvama porodičnog nasilja “Ženski centar” Trebinje,
- Udruženje “Žene Ženama”
- Stability Pact Gender Task Force Ured u BiH,
- Udruženje “Žena BiH” Mostar,
- Organizacija žena “Lara” iz Bijeljine i
- Dušanka Majkić, zastupnica u Zastupničkom domu Parlamentarne skupštine BiH.

Predsjedatelj Komisije je istakao da su tekstovi svih amandmana istovjetni. On je pojasnio poslovničku proceduru, te kazao da će ova Komisija kao nenadležna raspravljati o amandmanima, a zatim ih utvrditi kao svoje i dostaviti Ustavno-pravnoj komisiji Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine BiH na razmatranje. Zatim je pozvao sve prisutne goste da uzmu učešća kako bi se došlo do najboljeg rješenja.

Samra Filipović-Hadžiabdić, direktorica Agencije za ravnopravnost spolova BiH (u daljnjem tekstu: Agencija) je nakon pozdravljanja svih prisutnih, kazala da se radi o četiri amandmana koji se odnose na ravnopravnu zastupljenost oba spola u Izornoj komisiji, biračkim odborima i kandidacijskim listama i na razvrstavanje statističkih evidencija po spolu. Zatim je ukazala na značaj vođenja statističkih evidencija razvrstanih po spolu. Ona je podjela da se u svibnju ove godine brani CEDAW izvještaj u New Yorku i da neće biti potpunosti, jer se statistički podaci spolno ne razvrstavaju. Takođe je naglasila da su sa pomenuta četiri amandmana saglasni entitetski Gender centri i nevladin sektor.

Dr. Nada Ler Sofronić, predstavica Centra “Žena i društvo” je kazala da je njen Centar aktivno uključen u ove tokove već godinu dana, upravo zbog velike važnosti Izbornog zakona i njegovog integriranja u društvene tokove. Prve reakcije na Izborni zakon od ovog Centra bile su 2003. godine, kada je Izborni zakon imao ogromne propuste u pogledu ravnopravnosti, što je zahtijevalo reakciju Visokog predstavnika za BiH. Zatim je uputila zamjerku na sastav radne grupe koja je radila na izradi Prijedloga Izbornog zakona BiH, koja se sastojala od dvanaest muškaraca i jedne žene, na što je trebalo oštro reagovati, jer se nije uvažio Zakon o ravnopravnosti spolova BiH. Kazala je da je toj radnoj grupi, Centar “Žena i društvo” u studenom 2005. godine poslao iste ove amandmane kako bi ih ugradili u Nacrt zakona, ali su u dprosincu 2005. godine dobili odgovor kako ništa od tog nije ugrađeno u Prijedlog Izbornog zakona BiH. Smatra da svi politički subjekti trebaju oštro reagirati na sve nepravilnosti u izbornim tijelima, te ukazala na potrebu razvrstavanja statističkih evidencija po spolu. Apelovala je na Komisiju da ubijedi nadležne da se Izborni zakon napiše na rodno senzitivnom jeziku, te kazala kako je sretna da su predmetni amandmani napisani jedinstveno od strane svih učesnika (udruženja žena).

Besima Borić, koordinatorica GTF Ureda u BiH je istakla značaj ove Komisije, te navela kako su u nju sada uprte oči svih ženskih udruženja iz cijele BiH. Kazala je da je kao predstavica GTF Ureda u BiH učestvovala u koordinaciji ovih aktivnosti oko amandmana, a cijela ova aktivnost je odraz cjelokupnog ženskog pokreta.

Lana Jajčević, predstavica Udruženja «Udružene žene Banja Luka» je kazala da su njene prethodnice sve rekly i da ona nema ništa bitnije dodati, osim što bi emotivno istakla da BiH treba biti zemlja koja će ispoštovati donijete zakone. Apelovala je na Komisiju da obrati pažnju na amandmane, jer su to želje žena Bosne i Hercegovine.

Ljiljana Miličević, prva zamjenica predsjedatelja Komisije je istakla da ova Komisija može kao nenadležna da podnese amandmane Ustavno-pravnoj komisiji Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine BiH, koja ima devet članova muškog spola, te predložila da na Ustavno-pravnoj Komisiji Zastupničkog doma PSBiH amandmane brani žena-član ove Komisije. Kazala je da ukoliko amandmani prođu na Ustavno-pravnoj komisiji Zastupničkog doma PSBiH, biće ugrađeni u tekst Prijedloga Izbornog zakona BiH, a ukoliko se to ne desi, onda će se s amandmanima ići direktno prema

Zastupničkom domu. Istakla je da je Komparativna analiza Istraživačkog centra «Kvotni sistemi za osiguranje reprezentacije žene u političkim institucijama» od 20. siječnja 2005. godine jako dobar materijal, gdje se može uočiti i saznati kako je ova problematika riješena u nekim europskim zemljama. Nakon obraćanja gostiju i članova Komisije, **predsjedatelj Komisije** je konstatirao da je opća rasprava završena, te da su predmet ove točke dnevnog reda četiri amandmana na Prijedlog Izbornog zakona BiH navodeći na što se oni odnose, a zatim je otvorio raspravu “amandman po amandman”.

Zatim je predsjedatelj Komisije pročitao Amandman I koji se odnosi na razvrstavanje statističkih evidencija po spolu, te otvorio raspravu o njemu.

Ljiljana Miličević, prva zamjenica predsjedatelja Komisije je kazala da je Amandman I na Prijedlog Izbornog zakona BiH potpuno prihvatljiv, zbog kvalitetea koji osigurava, jer će se u biračkom procesu u svakom trenutku imati evidencija o učešću oba spola u određenim segmentima.

Kako niko od članova Komisije nije imao nikakve zamjerke na ovaj amandman, predsjedatelj Komisije ga je stavio na glasanje i konsataotavo da je jednoglasno usvojen (“za” – 6 članova).

U okviru ove rasprave **Mirsad Sipović, član Komisije** je kazao da on podržava ove amandmane, ali da se njima ne rješava suština stvari, te sugerisao da treba obavezati političke stranke da u sastavu svog članstva i organa imaju ravnopravnu zastupljenost muškaraca i žena. Rekao je da kada žene budu u rukovodećim organima stranaka onda same mogu dalje da se bore za napredak i poštivanje ljudskih prava.

Nakon kraće rasprave sugerirane od Mirsada Sipovića, predsjedatelj Komisije je kazao, da ako se žele ovim Prijedlogom Izbornog zakona BiH obavezati političke stranke u pogledu ravnopravnosti spolova, onda se postojeći amandmani Komisije trebaju proširiti sa još jednim novim amandmanom ili da Mirsad Sipović, kao zastupnik samostalno podnese amandman na Prijedlog Izbornog zakona BiH.

Nakon ovog prijedloga od predsjedatelja Komisije, **Mirsad Sipović, član Komisije** je konstatirao da se to ne može postići ovim Prijedlogom Izbornog zakona BiH nego Zakonom o političkim partijama, čime je i okončana rasprava na ovu temu.

Predsjedatelj Komisije, Jozo Križanović je zatim pojasnio preostala tri amandmana, te kazao da bi se o njima moglo raspravljati zajedno, jer se svi odnose na pitanje reguliranja ravnopravnosti među spolovima u određenim segmentima izbornog procesa. U amandmanima se za regulaciju ravnopravnosti među spolovima koristi izraz “ravnomjerno” ili “ravnopravno”. Postavio je pitanje da li je naše društvo (političke partije) spremno za takav balans među spolovima, te naveo da su žene europskih zemalja zastupljene u izbornom procesu ne manje od 40% .

Dr. Nada Ler Sofranić, ispred Centra “Žena i društvo” je kazala da lično misli da se treba ići sa maksimalnim zahtjevima, a ako bude oko tog velika diskusija onda nastojati postići kompromis. Također, ukazala je na činjenicu da Zakon o ravnopravnosti spolova BiH koristi izraz «ravnomjerno», a ako se postavi pitanje tumačenja ovog izraza onda se može jezički objasniti da to nije fiksna izraz, da može podrazumjevati odstupanja, ali da ipak osigurava uravnoteženost oba spola. Takođe je istakla da se ovim amandmanima nastoji integrisati Zakon o ravnopravnosti spolova BiH u Prijedlog Izbornog Zakona BiH, te time postupiti u skladu sa obavezom sadržanom u čl.30. Zakona o ravnopravnosti spolova BiH.

Ljiljana Miličević, prva zamjenica predsjedatelja Komisije je kazala da je spremna podržati ove amandmane, ali da treba stvari sagledati realno, te pronaći formulaciju za ravnopravnost spolova koja će naići na opće prihvatanje. Zatim je pročitala iz Komparativne analize podatke o kvotama učešća žena u izbornom procesu u nekim europskim zemljama (Španjolska, Holandija, Italija, Francuska, Velika Britanija), te ukazala na standarde Europske Unije u europskim zemljama. Ponovila je još jedanput da se stvari trebaju sagledati realno i da se na kandidacijskim listama treba naći što više žena koje imaju kvalitet, a ne suprotno.

Besima Borić, koordinatorica Gender Task Force Ureda u BiH je kazala da se BiH ne može uspoređivati sa drugim zemljama, jer su iskustva zemalja regije i Evrope po ovom pitanju različita. Kazala je da neke zemlje nemaju zakonom predviđene kvote, ali žive sa ravnopravnošću spolova. Navela je da se prilikom izrade amandmana mnogo diskutiralo o tome kako regulirati ravnopravnost spolova odnosno koji termin tu upotrijebiti kao najpodobniji (50%, paritet), te su se baš opredjelili za izraze “ravnomjerno” odnosno “ravnopravno”. Izraz “ravnomjerno” je riječ jako dobra za obezbjeđenje

jednake zastupljenosti oba spola, jer ne podrazumjeva fiksno obavezan procenat 50%, dok izrazi paritet, procenat 50% su riječi koje su fiksne i koje bi mogle da naiđu na otpor prilikom usvajanja ovih amandmana. Najbolja jezička formulacija po njenom mišljenju bio je izraz “ravnomjerno”.

Lana Jajčević, predstavnica Udruženja «Udružene žene Banja Luka» je podsjetila da su termini “ravnomjerno” i “ravnopravno” termini Zakona o ravnopravnosti spolova BiH, te kazala da su žene u ranijim iskustvima prilikom obraćanja vlastima koristile procenat 50% i tom prilikom dobile uputstvo od organa vlasti da procenat 50% zamijene terminom “ravnomjerno”.

Mirsad Sipović, član Komisije je sugerirao da se od članova Komisije ne traže radikalni zahtjevi i stavio naglasak na realnost u ovim amandmanima ukazujući na ulogu žene u socijalnom i obiteljskom kontekstu (pitanje kvalifikaciono-obrazovne strukture žena, odnos zaposlenosti žena i muškaraca, odgoj djeteta - maloljetnički kriminalitet, opojne droge, alkoholizam ...). Kazao je da izraz “ravnomjernost” za pravnik u autentičnom tumačenju može stvoriti probleme zbog njegove neodređenosti, te predložio da su bolji termini “izbalansirano” ili kvota 40%. Kazao je da radikalizam i maksimalni uslovi mogu izazvati kontra efekat, te da zakonska norma mora biti precizna.

Samra Filipović-Hadžiabdić, ravnateljica Agencije za ravnopravnost spolova BiH je kazala da zakonska norma mora biti realna da bi bila provodiva. Obzirom da je izraz “ravnomjerno” neodređen ukazala je da se treba odlučiti da li da se stavi procenat 50% ili da se dođe do druge formulacije. Također, kazala je da se u skladu sa članom 30 Zakona o ravnopravnosti spolova BiH, svi zakoni u BiH moraju s njim uskladiti.

Nadžida Mlačo, druga zamjenica predsjedatelja Komisije nastojeći da se postigne realan efekat predložila je formulaciju “nastojati osigurati ravnomjernu zastupljenost oba spola”. Predstavnice nevladinog sektora nisu htjele prihvatiti ovu formulaciju u amandmanima, jer ona ne podrazumjeva obaveznost.

Mubera Ušanović, član Komisije je kazala da se u amandmanima treba navesti jasan izraz za regulisanje ravnopravnosti, jer će predlagatelj zakona na Ustavno-pravnoj komisiji Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH insistirati na točnom preciziranju ove odredbe.

Besima Borić, koordinatorica GTF Ureda u BiH je predložila da se u amandmanima umjesto “ravnomjerna zastupljenost oba pola” stavi “neizmjenično uključivanje kandidata oba spola”-formulacija kao u Amandmanu IV. Istakla je da je jako bitno da Komisija prihvati ovu formulaciju u amandmanima jer se njom obezbjeđuje potpuna ravnopravnost muškog i ženskog spola, a daljnja njihova sudbina biće odraz spremnosti i politike ove države.

Nakon duge i obimne rasprave, predsjedatelj Komisije je konstatirao da se ravnopravnosti spolova u preostala tri amandmana na Prijedlog Izbornog zakona BiH može definisati sa tri ponuđena prijedloga:

1. “ravnomjerna zastupljenost oba spola”
2. “neizmjenično uključivanje kandidata oba spola”
3. “kvota ne manja od 40% za učešće žena”

Nakon obavljenog glasanja, predsjedatelj Komisije je konstatirao da je formulacija “neizmjenično uključivanje kandidata oba spola” usvojena od strane članova Komisije (“za”-5 članova, “protiv”-0 članova, “suzdržan”-1 član).

Zatim je **Mirsad Sipović, član Komisije** pojasnio da on ne može stajati iza nerealnih amandmana i braniti ih na Ustavno-pravnoj komisiji Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine BiH, te je istakao da je došao na sjednicu sa najboljim namjerama, ali da je očividno da se svaki njegov prijedlog preglasava.

Na kraju, predsjedatelj Komisije je konstatirao da su amandmani svih podnositelja (ženskih udruga) na Prijedlog Izbornog zakona BiH usvojeni, s tim da je Amandman I jednoglasno usvojen, dok su preostala tri amandmana usvojena s formulacijom “naizmjenično uključivanje kandidata oba spola” umjesto formulacije “ravnomjerno/ravnopravno zastupljena oba spola” u odgovarajućim padežnim oblicima.

Ad - 3. Informiranje o održavanju Drugog Regionalnog sastanka za Regionalnu radionicu ne temu «Cjeloživotno učenje» održanog u Sarajevu

Otvarajući ovu točku dnevnog reda predsjedatelj Komisije je odmah riječ dao **Nadžidi Mlaćo, drugoj zamjenici predsjedatelja Komisije** koja je informirala prisutne o održavanju Druge regionalne radionice na temu "Cjeloživotno učenje" u Sarajevu od 24.-25. veljače 2006., gdje je ona zajedno sa Vlatkom Komšić i Mubrom Ušanović, predstavljala Parlamentarnu skupštinu BiH, te je tu bio prisutan i tajnik Komisije, dr. Zijad Hasić. Kazala je da su održane tri prezentacije na pomenutu temu, te da su predstavnici zemalja iz okruženja iznijeli svoja iskustva o cjeloživotnom učenju, što je sveukupno doprinijelo da radionica bude jako uspješna i doprinese afirmaciji Bosne i Hercegovine u toj oblasti.

Ljiljana Miličević, prva zamjenica predsjedatelja Komisije je ukazala da je na sastanku sa veleposlanikom Njemačke, susrela se sa gđom Petrom Blass koja je posebno pohvalila cjelokupnu aktivnost oko održane Druge regionalne radionice u Sarajevu.

Samra Filipović-Hadžiabdić, direktorica Agencije za ravnopravnost spolova BiH je kazala da se suradnja sa gđom Petrom Blass treba podržati.

Mubera Ušanović, članica Komisije je kazala da zajednički nastup predstavnica Parlamentarne skupštine BiH na Drugoj regionalnoj radionici u Sarajevu treba da bude primjer svim našim delegacijama kako treba raditi.

Nakon kraćeg informiranja o održanoj Drugoj regionalnoj radionici u Sarajevu predsjedatelj Komisije je zaključio ovu točku dnevnog reda.

Ad. – 4. Pripreme za obilježavanje 8. ožujka Dana žena

Predsjedatelj Komisije je predložio da se obilježavanje 8. ožujka Dana žena organizira kao i prošle godine, održavanjem svečane sjednice u Bijeloj sali, gdje će se pozvati članovi Komisije, parlamentarke Parlamentarne skupštine BiH, službenice i uposlenice Parlamentarne skupštine BiH, predstavnici Agencije za ravnopravnost spolova, Gender centara Federacije BiH i Republike Srpske, Gender Task Force Ureda u BiH, kao i predstavnici nevladinog sektora. Predložio je da nosilac ove aktivnosti bude Ljiljana Miličević, koja će na svečanoj sjednici održati i prigodan govor.

Prisutni članovi Komisije su sve predloženo prihvatili, a Samra Filipović- Hadžiabdić je konstatala da će Agencija za ravnopravnost spolova BiH uzeti zajedničko učešće u cjelokupnoj organizaciji ove svečanosti.

Ad. – 5. Tekuća pitanja

U okviru ove točke dnevnog reda **Besima Borić, koordinatorica GTF Ureda u BiH** predložila je da se povodom usvojenih amandmana Komisije na prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Izbornog zakona BiH organizira press konferencija, što su svi prisutni podržali, te je zaključeno da se tim povodom održi press konferencija 2. ožujka 2006. godine u 10, 30 sati, a njen nosilac da bude Komisija i Agencija za ravnopravnost spolova BiH.

Nakon zaključenja 5. točke dnevnog reda od strane predsjedatelja Komisije, te zahvalnosti prisutnim na njihovom učešću, Komisija je završila svoju 17. sjednicu.

Sjednica je završena u 14,30 sati.

TAJNIK KOMISIJE

dr. Zijad Hasić

PREDSJEDATELJ KOMISIJE

Jozo Križanović v.r.